

РОЗДІЛ III. РЕГІОНАЛЬНІ СТУДІЇ

УДК 321.01(477)

Валентин Малиновський,

доктор політичних наук, професор,
професор кафедри соціогуманітарних технологій,
Луцький національний технічний університет,
valentyn.volyn@gmail.com

ORCID ID: 0000-0003-2017-553X

DOI 10.29038/2524-2679-2022-02-78-90

**КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ТРАНСФОРМАЦІЇ
ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УМОВАХ
ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ**

У статті висвітлено процес реформування територіальної організації влади (далі – ТОВ) протягом років Незалежності. Наголошено, що досвід неодноразових спроб проведення адміністративної й територіальної реформ засвідчив відсутність системності, послідовності та наукового обґрунтування. Процес реформування відбувався помилковим шляхом – модернізацією центрального рівня державної влади з ігноруванням фундаменту Української держави – формування дієвої й спроможної муніципальної влади. Лише під тиском Майдану у 2014 р. влада змушена була розпочати реальний трансформаційний проєкт демонтажу централізованої, фактично президентської республіки, що несла перманентну небезпеку узурпації влади зі встановленням авторитарного клептократичного режиму. Таким чином розпочався процес побудови держави нового типу – сервісної, котра слугує своїм громадянам та забезпечує захист їхніх інтересів, спираючись на самоврядні інституції й громадянське суспільство.

За доволі незначний період реформування вдалося здійснити те, чого не вдавалося реалізувати (незважаючи на неодноразові спроби) протягом попередніх десятиліть Незалежності: сформувати 1469 територіальних громад (далі – ТГ) – основу муніципальної влади базового рівня та головних надавачів громадянам якісних публічних послуг і замість 490 районів, сформованих ще в радянський період, створити 136 нових районів, котрі відповідають стандартам ЄС. Це відкрило можливості не лише для формування ефективної моделі публічної адміністрації, а й вагомого

поступу в напрямі європейського та євроатлантичного курсу України. При цьому наголошено, що реформа децентралізації ще не отримала остаточного завершення. Незважаючи на досягнуті успіхи, вона потребує значних зусиль і незмінності політичного курсу.

Ключові слова: децентралізація, територіальна організація влади, територіальна громада, місцеве самоврядування, адміністративно-територіальний устрій.

Valentyn Malynovskyi,
Lutsk National Technical University,
ORCID ID: 0000-0003-2017-553X

CONCEPTUAL PRINCIPLES OF TRANSFORMATION OF THE TERRITORIAL ORGANIZATION OF POWER IN THE CONDITIONS OF DECENTRALIZATION

The article highlights the process of reforming the territorial organization of power during the years of Independence. It is noted that the experience of repeated attempts to carry out administrative and territorial reforms has shown a lack of system, consistency and scientific justification. The process of reform took place in the wrong way – the modernization of the central level of state power while ignoring the foundation of the Ukrainian state – the formation of an effective and capable municipal government. Only under Maidan pressure in 2014 was the government forced to embark on a real transformation project to dismantle a centralized, de facto presidential republic that posed a permanent danger of usurping power with the establishment of an authoritarian kleptocratic regime. Thus began the process of building a new type of state – the service, which serves its citizens and protects their interests, based on self-governing institutions and civil society.

In a relatively short period of reform, it was possible to achieve what could not be realized (despite repeated attempts) during the previous decades of Independence: to form 1469 territorial communities – the basis of municipal government and basic providers of quality public services and instead 490 districts, formed during the Soviet period, to create 136 new districts that meet EU standards. This opened opportunities not only for the formation of an effective model of public administration, but also for significant progress in the direction of Ukraine's European and Euro-Atlantic course. It is noted that the decentralization reform has not yet been finalized. Despite its success, it requires considerable effort and a steady course.

Key words: decentralization, territorial organization of power, territorial community, local self-government, administrative-territorial system.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. Реформування ТОВ перманентно тривало з перших років Незалежності. Однак через відсутність консенсусу політичних еліт, політичної волі владних команд, наукового обґрунтування, безсистемність, кожна спроба завершувалася поразкою, що негативно позначалася на розвитку країни. У результаті відсутності реальних реформ, Україна залишалася централізованою державою з декларативним місцевим самоврядуванням та архаїчним адміністративно-територіальним устроєм (далі – АТУ). Така система ТОВ, аналогів якої не було серед демократій, стала перешкодою не лише поступальному соціально-економічному розвитку країни, але і її євроатлантичних перспектив. Лише під тиском Майдану розпочалося реальне реформування, перший етап якого успішно завершився місцевими виборами 25 жовтня 2020 р. на новій територіальній основі. Однак трансформувати адміністративну модель через політичні перешкоди не вдалося. Більше того, наразі відсутній політичний консенсус щодо окремих аспектів нової конструкції публічної адміністрації. Відповіді на ці запитання – головне завдання, що постало перед реформаторами на нинішньому етапі децентралізаційної реформи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання адміністративно-територіального облаштування України отримало широке висвітлення в науковій літературі. Зазначена тематика зосереджена в таких працях [3; 6; 7; 10; 11]. Однак аналіз літератури дає підстави для висновку про те, що сьогодні не існує загальноновизнаного підходу щодо основних параметрів оптимальної моделі ТОВ.

Мета цієї статті – висвітлення процесу реформування ТОВ у контексті реформи децентралізації. Для досягнення поставленої мети потрібно виконати такі завдання: здійснити аналіз процесу реформування; акцентувати увагу на помилках, здійснених у цьому процесі; підбити підсумки першого етапу реформи децентралізації та окреслити перспективи завершення реформи ТОВ.

Методика дослідження. У процесі дослідження застосовано такі теоретичні методи: аналіз і синтез, логічний та емпіричні спостереження, порівняння.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Сучасний стан державного будівництва в Україні відзначається інтенсивним пошуком найбільш оптимальної моделі ТОВ. Адже необхідною умовою стабільного розвитку суспільства та ефективного функціонування держави є забезпечення балансу загальнонаціональних інтересів з інтересами населення регіонів і ТГ. Із початку відновлення Незалежності Україна перебувала в перманентному пошуку оптимальної моделі ТОВ. Досвід неодноразових спроб проведення адміністративної й територіальної реформ засвідчив відсутність системності, послідовності та наукового обґрунтування. Загальною тенденцією було те, що український політикум протягом усіх років незалежності цікавила розбудова «даху» державного механізму, а не закладання його підвалин, а саме територіальної організації публічної влади. Тобто процес державотворення відбувався помилковим шляхом – із будівництва центрального рівня державної влади й пустопорожніх декларацій щодо його фундаменту. Такий підхід став наслідком недостатнього усвідомлення владною політичною елітою значення базових політичних інститутів, передусім місцевого самоврядування. Рішення щодо реформування приймалися без проведення належних наукових і громадських експертиз, а їх зміст значною мірою визначався компромісом політичних та корпоративних інтересів тих сил, які намагались утримати або встановити контроль над основними інститутами публічної влади чи посилити свої владні повноваження [16, с. 152–153]. Через несформованість громадянського суспільства й відсутність потужних прореформаторських течій у середовищі українських політичних партій не здійснювався суттєвий тиск на владу для проведення відповідних трансформацій. Низький рівень громадської довіри до влади породжував у суспільстві ставлення до реформи як до чужої справи та відсутність причетності до цього процесу.

І лише під тиском Майдану влада змушена була розпочати реальний трансформаційний проєкт під назвою «Реформування місцевого самоврядування та ТОВ». Каталізатором кардинальних змін стала Революція гідності як протест українського народу проти надмірної концентрації влади в руках В. Януковича та його «сім'ї», перетворення України на васала росії. Очевидно, що існування України у форматі централізованої, фактично президентської республіки, яка двічі, у 2004 і 2014 рр., піддавалася конституційній ревізії, стало безперспективною справою, що несла перманентну небезпеку узурпації влади зі

встановленням авторитарного клептократичного режиму. Трагічні події 2014 р. наочно засвідчили, що ця архаїчна політико-територіальна модель виявилася неспроможною забезпечити стабільність відносин між центром і регіонами – основу збереження цілісності держави, динамічного регіонального розвитку: «Події, що відбулися з початку 2014 року на території півострова Крим та у південно-східних регіонах України, є наслідком прорахунків та недоліків державної внутрішньої та зовнішньої політики, в тому числі політики регіонального розвитку» [1].

Після перемоги Майдану настав сприятливий момент для побудови держави нового типу – *сервісної*, котра слугує своїм громадянам і забезпечує захист їхніх інтересів, спираючись на самоврядні інституції й громадянське суспільство. Саме такий підхід зафіксовано в Державній стратегії регіонального розвитку до 2027 р., у якій стратегічною метою державної регіональної політики є «розвиток та єдність, орієнтовані на людину – гідне життя в згуртованій, децентралізованій, конкурентоспроможній і демократичній Україні, забезпечення ефективного використання внутрішнього потенціалу територій та їх спеціалізації для досягнення сталого розвитку країни, що створює умови для підвищення рівня добробуту й доходів громадян під час досягнення згуртованості в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному та просторовому вимірах» [2, с. 9]. Така держава має зберегти за собою на місцях лише ті функції, які за своєю суттю є державними. Усе інше повинно стати прерогативою муніципальної влади. Зі свого боку, громадяни зобов'язані перебрати максимум відповідальності за вирішення локальних питань і налагодити ефективний контроль за діями місцевої влади. Патерналістський підхід, глибоко вкорінений радянською системою, повинен назавжди відійти в минуле.

Однак на основі підписаних 5 вересня 2014 р. так званих «Мінських домовленостей» розпочався безпрецедентний тиск Росії з вимогами запровадження в Україні федеративної форми державного устрою. У цьому зв'язку зазначимо, що кожен з учасників Тристоронньої контактної групи з урегулювання на Донбасі (Україна, Німеччина, Франція, Росія) мали різні підходи щодо сутності децентралізації, яка передбачалася цим документом. Зокрема, тогочасне українське керівництво, розуміючи несприйняття ідеї федералізму українським народом та, зважаючи на трагічний досвід автономізації Криму, чітко усвідомлювало справжню мету Кремля – через федералізацію реалізувати сценарій відторгнення всієї південно-східної частини України, який не вдалося здійснити

силовим варіантом. Федералізація залишала москві та її агентам в Україні сприятливий плацдарм для подальшого розчленування нашої держави [8, с. 234].

У цій складній політичній ситуації єдино правильним державницьким рішенням було проведення реформи ТОВ на засадах децентралізації, котра стала не лише альтернативою федералізації, а й виконанням суспільного замовлення на ефективні, відповідальні інститути публічної влади, спроможні забезпечити сталий розвиток ТГ і регіонів, надання публічних послуг населенню на рівні, який би відповідав європейським стандартам, а відтак на належне врядування на місцевому рівні. Отже, зазначене реформування було спрямоване на досягнення двох стратегічних політичних цілей:

1) внутрішньополітичної – трансформація ТОВ у напрямі побудови модерної системи публічного управління на місцевому та регіональному рівнях і її оптимальної просторової основи;

2) зовнішньополітичної – наближення національної моделі місцевої та регіональної влади до стандартів Європейської хартії місцевого самоврядування з перспективою отримання членства в НАТО і ЄС.

Зазначене реформування мало стати не лише важливим політичним кроком, а й відповіддю на реальні очікування громадян після Майдану. Влада повинна довести, що вона спроможна не лише декларувати реформи, як це неодноразово вже було в новітній історії, але й успішно їх здійснити.

Основою реформування стала Концепція реформування місцевого самоврядування та ТОВ в Україні від 1 квітня 2014 р., розроблена Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України (далі – Концепція) спільно з експертним середовищем, представниками місцевого самоврядування усеукраїнськими асоціаціями місцевого самоврядування. Метою Концепції було «визначення напрямів, механізмів і строків формування ефективного місцевого самоврядування та ТОВ для створення й підтримки повноцінного життєвого середовища для громадян, надання високоякісних і доступних публічних послуг, становлення інститутів прямого народовладдя, задоволення інтересів громадян в усіх сферах життєдіяльності на відповідній території, узгодження інтересів держави та ТГ» [14]. Децентралізація й реформа державного управління також була однією з реформ, визначених Стратегією сталого розвитку «Україна – 2020». У ній метою політики у сфері децентралізації визначено «відхід від централізованої моделі управління в державі, забезпечення

спроможності місцевого самоврядування й побудова ефективної системи ТОВ в Україні, реалізація повною мірою положень Європейської хартії місцевого самоврядування, принципів субсидіарності, повсюдності та фінансової самодостатності місцевого самоврядування» [12].

Зазначена Концепція загалом заклала правильні параметри реформування, однак цей урядовий нормативно-правовий акт потребував не лише прийняття низки законів, а й унесення змін до Конституції України. На жаль, через політичне протистояння та несприйняття окремими політичними силами децентралізаційної реформи чотири спроби внесення змін до Основного Закону (дві – за часів президентства П. Порошенка й дві – В. Зеленського) були невдалими, а окремі закони не прийняті ще й досі, зокрема Закон України «Про засади АТУ України». Виходячи з такої ситуації, реформатори змушені були здійснювати реформування у форматі чинних норм Конституції. Такий алгоритм отримував постійний спротив і жорстку критику з боку відвертих опонентів реформи на всіх етапах реформування у формі не лише публічних висловлювань у ЗМІ та з парламентської трибуни, а й у судових позовах. Зокрема, у січні 2021 р. Конституційний Суд України за поданням 49 народних депутатів України відкрив конституційне провадження в справі щодо конституційності постанови Верховної Ради України «Про утворення і ліквідацію районів» № 807-IX від 17 липня 2020 р. [5]. До зазначених перешкод у 2020 р. додалася ще й пандемія, викликана гострою респіраторною хворобою COVID-19, спричиненою коронавірусом SARS-CoV-2.

Долаючи перманентний опір опонентів, реформа децентралізації протягом 2014–2020 рр. пройшла складний і тернистий шлях із багатьма перешкодами. Однак, на відміну від попередніх спроб реформування, послідовність влади та наявність політичної волі дали можливість подолати всі спроби внутрішніх опонентів і зовнішніх недругів заблокувати найважливішу українську реформу. У результаті демонтовано просторову основу публічної влади, сформовану ще в часи СРСР, і на всій території України запроваджено новий АТУ базового та субрегіонального рівнів. Це створило передумови для:

- формування ефективної моделі публічної влади для забезпечення сталого соціально-економічного розвитку відповідних громад і територій;
- активного залучення органів місцевого самоврядування (далі – ОМС) до процесів державотворення через належне представництво їхніх інтересів та участь у визначенні пріоритетів державної регіональної політики;

– створення умов для стимулювання економічного розвитку території у результаті вдосконалення механізмів впливу ОМС на визначення пріоритетів місцевого економічного розвитку;

– поліпшення доступності якості та своєчасності публічних послуг, що надаються мешканцям ТГ;

– створення сприятливих умов для максимально широкого залучення громадян до безпосередньої участі в місцевому самоврядуванні – необхідної умови формування громадянського суспільства.

За доволі незначний період реформування Україні вдалося здійснити те, чого не вдавалося реалізувати (незважаючи на неодноразові спроби) протягом попередніх десятиліть Незалежності. Надзвичайно важливо, що вдалося досягнути головного завдання реформи: на всій території України сформувати 1469 ТГ – основу муніципальної влади базового рівня й головних надавачів громадянам якісних публічних послуг, до сфери компетенції яких віднесено всі питання місцевого значення. Ще однією великою перемогою стала просторова трансформація субрегіонального рівня – ліквідовано 490 районів, сформованих ще в радянський період, та утворено 136 нових районів, котрі відповідають вимогам NUTS-3-*[13]. При цьому формування нового районного рівня здійснювалося в контексті кардинальної зміни функціональної парадигми органів публічної влади, що передбачає перехід від самоврядної до адміністративної моделі, за якої основною місією новоствореного району має стати реалізація державної політики на відповідній території субрегіону. Із цією метою в адміністративному центрі новоствореного району повинні функціонувати відповідні територіальні органи центральних органів виконавчої влади, а також судові, військові, правоохоронні й безпекові державні органи. З урахуванням цієї місії саме центр в особі Кабінету Міністрів України та Верховної Ради України визначав конфігурацію нових районів, на відміну від добровільного механізму формування ОТГ, за якого вирішальним було волевиявлення територіальних громад [9, с. 215].

Натомість, відповідно до принципу субсидіарності, увесь муніципальний функціонал перемістився на базовий рівень – ТГ. Так досягнуто відразу декілька політичних цілей, ключовими з-поміж яких стали такі: по-перше, нарешті демонтовано радянську систему територіального устрою, що була основною перешкодою для формування оптимальної моделі ТОВ; по-друге, децентралізовано владу на рівень

---

*NUTS (Nomenclature of Territorial Units for Statistics) – класифікація АТО, яку узаконено рішенням Єврокомісії у 2001 р.

ТГ і таким чином мінімізовано середовище зародження сепаратизму. Адже коли громадяни проживають в упорядкованих населених пунктах із розвиненою інфраструктурою, задоволені своїм рівнем життя, якісним наданням послуг, то їх неможливо спровокувати на політичні дії, спрямовані на розчленування держави. Заможне життя людей унеможлиблює відцентрові тренди на великих територіях, навпаки – воно є об'єднувальним началом консолідації нації. У контексті нинішніх подій треба наголосити, що децентралізовану демократичну державу неможливо втягнути в нове імперське утворення, чого так настійливо домагається кремль.

У цьому зв'язку доцільно звернутися до думок французького мислителя Алексіса де Токвіля. Досліджуючи засади стабільності політичного устрою США, він наголосив на фундаментальному принципі народовладдя, що реалізований на рівні громади, де кожен громадянин бере активну участь у місцевих справах. Саме на цьому базовому рівні вирає політичне життя, а всі інші вищі рівні – округи, штати, союз – мають своє коло повноважень і не втручаються в місцеві справи. Щодо цього А. Токвіль зробив надзвичайно важливий висновок для демократії: «Я цілком переконаний, що об'єднана сила громадян завжди виявиться більш здатною забезпечувати суспільний добробут народу, ніж урядова влада» [15, с. 82]. У США запроваджено модель децентралізованої держави із сильним і дієвим місцевим самоврядуванням, де люди на власний розсуд упорядковують свої справи, вирішуючи поточні та перспективні питання своєї життєдіяльності. Людям надано право обирати не лише керівників ОМС, а й прокурора, шерифа, фіскала, суддів й інших високопосадовців, від яких значною мірою залежить їхнє життя. Як результат, у цій країні народ став джерелом влади не лише на сторінках конституції, а й у повсякденній практиці.

Отже, лише на двадцять дев'ятому році Незалежності вдалося втілити в життя основне завдання національного трансформаційного проєкту – закласти міцний фундамент не лише муніципальної влади, а й усієї владної будівлі Української держави. Це відкрило можливості не лише для формування ефективної управлінської моделі на інших рівнях АТУ, а й зробити вагомий поступ у напрямі європейського та євроатлантичного курсу нашої держави. Ефективність упровадження реформи децентралізації влади відзначив Європейський парламент: «Європарламент вітає досягнення України у проведенні реформи децентралізації та розширенні можливостей місцевої влади, що є однією з найуспішніших реформ на сьогодні; визнає підтримку U-LEAD

та формування понад 1000 ТГ; позитивно оцінює кроки прийняті з метою децентралізації державної влади й бюджетів через затвердження нормативно-правових актів та їх практичного впровадження; закликає Європейську комісію уважно вивчити успішні практики реформи децентралізації в Україні й розглянути їх практичне впровадження в інших державах» [4].

3. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Підсумовуючи, зазначимо, що, пройшовши кілька основних етапів, реформа децентралізації ще остаточно не завершена. Незважаючи на досягнуті успіхи, реформа місцевого самоврядування та ТОВ ще потребує значних зусиль і незмінності політичного курсу. Через проблеми конституційного реформування не вдалося паралельно трансформувати систему публічної влади на субрегіональному й регіональному рівнях. Однак, зважаючи на функціонально-сервісну вторинність цих рівнів, зазначена обставина не становить загрози для загального формату реформи місцевого самоврядування й ТОВ. Для забезпечення сталості та незворотності децентралізації влади й ефективного демократичного місцевого самоврядування потрібно внести зміни до Конституції України та прийняти низку законів. Зокрема, існує необхідність законодавчого забезпечення питання АТУ України, організації публічної влади на субрегіональному й регіональному рівнях, запровадження комплексної системи адміністративного нагляду та контролю, проходження муніципальної служби. Потребують суттєвого пришвидшення й синхронізації секторальні реформи, зокрема у сферах освіти, охорони здоров'я, культури, безпеки, соціальной і фіскальній сферах. Місцеве виборче законодавство повинне забезпечити чесність та прозорість виборчого процесу, реальні можливості для участі всіх громадян у питаннях місцевої політики. У процесі його реформування треба зберегти позитивні аспекти забезпечення ідеологічної визначеності електорату та мінімізувати негативні (непрозорість виборчої системи, низька легітимність представницької влади, тотальний контроль і диктат верхівки партії над депутатами).

Також актуальними для ТГ й ОМС є такі виклики:

– низький рівень компетенції значної частини керівників та спеціалістів ОМС (відсутність інституційного досвіду щодо управління проектами розвитку, стратегічного планування, відсутність якісної системи підготовки кадрів для муніципального управління);

– низький рівень ефективності й прозорості діяльності ОМС (відсутність цільових показників ефективності діяльності на всіх рівнях, а також необізнаність громадян щодо структури ОМС та стратегічних планів розвитку ТГ);

– незабезпеченість інструментами управління й моніторингу (низький рівень забезпеченості статистичними даними ОМС, оцифрування географічних даних територій);

– неактивні ТГ (низька активність членів ТГ у прийнятті рішень).

Позитивне вирішення зазначених питань залежатиме від комплексу факторів – наявності політичної волі та консолідованості політичної еліти під час прийняття важливих політичних рішень, а також від активності громадян і професійності муніципальних команд, спроможних забезпечити успішність ТГ. Наступними кроками реформи повинні стати такі:

– закріплення в Конституції України нової моделі ТОВ;

– удосконалення розподілу повноважень між ОМС й органами виконавчої влади на всіх рівнях за принципом субсидіарності;

– фінансове забезпечення переданих ОМС повноважень від органів виконавчої влади;

– переформатування місцевих державних адміністрацій в органи виконавчої влади префекторального типу до внесення змін у Конституцію України;

– створення сприятливих правових умов для максимального залучення жителів ТГ до прийняття управлінських рішень на місцях, розвитку форм локальної демократії.

Подальші розвідки з цієї проблематики повинні бути спрямовані на обґрунтування оптимальної моделі публічної адміністрації на субрегіональному й регіональному рівнях АТУ України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року: постанова Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 р. № 385, *Урядовий кур'єр*, 2014, 3 верес., с. 11.

2. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021–2027 роки: затв. постановою Каб. Міністрів України від 05.08.2020 р. № 695, *Урядовий кур'єр*, 2020, 14 серп., с. 7–15.

3. Досвід децентралізації у країнах Європи: зб. док.; пер. з іноз. мов / за заг. ред. В. Б. Гройсмана. Київ: Ін-тут законодавства ВРУ, 2015, 766 с.

4. Європейський парламент визнав децентралізацію однією з найуспішніших реформ в Україні. *Урядовий портал*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/yeurope->

jskij-parlament-viznav-decentralizaciyu-odniyeyu-z-najuspishnishih-reform-v-ukrayini (дата звернення: 18.11.2021).

5. Конституційне подання щодо відповідності Конституції України (конституційності) Постанови Верховної Ради «Про утворення і ліквідацію районів» від 17 липня 2020 року № 807-IX. URL: http://www.ccu.gov.ua/sites/default/files/_506-2020_k.p._red_.pdf (дата звернення: 19.11.2021).

6. Куйбіда, В. С., Заяць, І. Я. (2010). Генеза територіальної організації України: конституційно-правові аспекти: монографія. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 480 с.

7. Литвин, В. (2014). Територіальна організація українського соціуму і проблема кордонів, *Голос України*, 4 груд., с. 4–5.

8. Малиновський, В. Я. (2021). Децентралізаційна реформа: передумови, реалізація, результати, перспективи, *Суспільно-політичні процеси: наук. вид. Акад. політ. наук*. Київ: Політія, вип. 1 (17), с. 227–243.

9. Малиновський, В. Я. (2020). Дизайн публічної влади на субрегіональному рівні в контексті нових викликів. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*, № 2, с. 209–224.

10. Малиновський, В. Я. (2010). Територіальна організація влади України: концептуальні засади трансформації: монографія. Луцьк: СПД Галяк Ж. В., 451 с.

11. Пітцик, М. В., Ганущак, Ю. І., Шиманке, Д., Циммерманн, Х. (2008). Міста та громади в адміністративно-територіальній реформі. Міжнародний досвід та практичні пропозиції. Київ: Асоц. міст України та громад, Нім. Бюро техн. співробітництва, 136 с.

12. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: затв. Указом Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015, *Урядовий кур'єр*, 2015, 15 січ., с. 8.

13. Про утворення та ліквідацію районів: затв. постановою Верховної Ради України від 17.07.2020 р. № 807, *Голос України*, 2020, 18 лип., с. 8–10.

14. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: затв. розпорядженням Каб. Міністрів України від 01.04.2014 р. № 333-р., *Урядовий кур'єр*, 2014, 11 квіт., с. 13–14.

15. Токвіль, А. (1999). Про демократію в Америці: у 2 т.; пер. з франц. Г. Філіпчука та М. Москаленка. Київ: Всесвіт, т. 1, 590 с.

16. Malynovskyi, V. Stepanenko, V., Pylynskyi, Ya. (2015). The «Endless Story» of Local Self-Government Reform: Before the Post-Maidan Challenges. *Ukraine after the Euromaidan: Challenger and Hoper* / Bern: Peter Lang, p. 145–157.

REFERENCES

1. Derzhavna stratehiia rehionalnoho rozvytku na period do 2020 roku: postanova Kab. Ministriv Ukrainy vid 06.08.2014 r. № 385, *Uriadovyi kurier*, 2014, 3 veres., p. 11.

2. Derzhavna stratehiia rehionalnoho rozvytku na 2021–2027 roky: zatv. postanovoju Kabinet Ministriv Ukrainy vid 05.08.2020 r. № 695, *Uriadovyi kurier*, 2020, 14 serp., p. 7–15.

3. Dosvid detsentralizatsii u krainakh Yevropy: zb. dok.; per. z inoz. mov / za zah. red. V. V. Hroismana. Kyiv: In-tut zakonodavstva VRU, 2015, 766 p.

4. Yevropeyskyi Parlament vyznav detsentralizatsiiu odniieiu z naiuspishnishykh reform v Ukraini. *Uriadovyi portal*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/yevropejskij-parlament-viznav-decentralizaciyu-odniyeyu-z-najuspishnishih-reform-v-ukrayini> (data zvernennia: 18.11.2021).

5. Konstytutsiine podannia shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) Postanovy Verkhovnoi Rady «Pro utvorennia i likvidatsiiu raioniv» vid 17 lypnia 2020 roku № 807-IKH. URL: http://www.ccu.gov.ua/sites/default/files/_506-2020_k.p._red_.pdf (data zvernennia: 19.11.2021).

6. Kuibida, V. S., Zayats, I. YA. (2010). Heneza terytorialnoi orhanizatsii Ukrainy: konstytutsiino-pravovi aspekty: monohrafiia. Kharkiv: Klub simeinoho dozvillia, 480 p.

7. Lytvyn, V. (2014). Terytorialna orhanizatsiia ukrayinskoho sotsiumu i problema korodoniv, *Holos Ukrainy*, 4 hrud., p. 4–5.

8. Malynovskyi, V. YA. (2021). Detsentralizatsiina reforma: peredumovy, realizatsiia, rezultaty, perspektyvy. *Suspilno-politychni protsesy*. Nauk. vyd. Akad. polit. nauk. Kyiv: Politia, vyp. 1 (17), p. 227–243.

9. Malynovskyi, V. YA. (2020). Dyzain publichnoi vlady na subrehionalnomu rivni v konteksti novykh vyklykiv. *Mizhnarodni vidnosyny, suspilni komunikatsii ta rehionalni studii*, № 2, p. 209–224.

10. Malynovskyi, V. YA. (2010). Terytorialna orhanizatsiia vlady Ukrainy: kontseptualni zasady transformatsii: monohrafiia. Lutsk: SPD Hadiak ZH. V. 451 p.

11. Pittsyk, M. V., Hanushchak, YU. I., Shymanke, D., Tsymmermann, K. H. (2008). Mista ta hromady v administratyvno-terytorialnii reformi. *Mizhnarodnyi dosvid ta praktychni propozyzii*. Kyiv: Asots. mist Ukrainy ta hromad, Nim. Byuro tekhn. spivrobitnytstva, 136 p.

12. Pro Stratehiiu staloho rozvytku «Ukraina – 2020»: zatv. Ukazom Prezydenta Ukrainy vid 12.01.2015 r. № 5/2015. *Uriadovyi kurier*, 2015, 15 sich., p. 8.

13. Pro utvorennia ta likvidatsiiu raioniv: zatv. postanovoioi Verkhovnoi Rady Ukrainy vid 17.07.2020 r. № 807. *Holos Ukrainy*, 2020, 18 lyp., p. 8–10.

14. Pro skhvalennia Kontseptsii reformuvannia mistsevoho samovriaduvannia ta terytorialnoi orhanizatsii vlady v Ukraini: zatv. rozporядzhenniam Kab. Ministriv Ukrainy vid 01.04.2014 r. № 333-r. *Uriadovyi kurier*, 2014, 11 kvit., p. 13–14.

15. Tokvil, A. (1999). Pro demokratsiiu v Amerytsi: u 2 t.; per. z frants. H. Filipchuka ta M. Moskalenka. Kyiv: Vsesvit, t. 1, 590 p.

16. Malynovskyi, V., Stepanenko, V., Pylynskyi, Ya. (2015). The «Endless Story» of Local Self-Government Reform: Before the Post-Maidan Challenges. *Ukraine after the Euromaidan: Challenger and Hoper* / Bern: Peter Lang, p. 145–157.

Матеріал надійшов до редакції 05.05.2022 р.